

Inrätta en särskild valinspektion

Skrivelse av Ewa Samuelsson (kd), Kristina Axén Olin (m) och Ann-Katrin Åslund (fp)

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta
att anse skrivelsen av Ewa Samuelsson (kd), Kristina Axén Olin (m) och Ann-Katrin Åslund (fp) besvarad utifrån vad som är angivet i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Leif Rönngren anför följande.

Bakgrund

Kristdemokraterna, moderaterna och folkpartiet har lämnat in en skrivelse till kommunstyrelsen 2003-03-19 angående att låta kommunstyrelsen i Stockholms stad uppvakta regeringen med krav på inrättandet av en oberoende valinspektion, *bilaga*.

Remisser

Ärendet har remitterats till valnämnden för yttrande. Valnämnden bifaller tjänsteutlåtandet 2003-04-10 från valnämndens kansli. Valnämndens kansli anser att de olika instanser som idag finns för att säkerställa rättssäkerheten vid allmänna val och folkomröstningar är fullt tillräckliga.

Mina synpunkter

Jag vill inleda med att man inte nog kan understryka vikten av att valförrättningen genomförs på ett rättssäkert sätt. Det är en av grundpelarna i demokratin och om den inte hanteras på rätt sätt riskerar man att undergräva medborgarnas förtroende och tillit till det demokratiska systemet.

År 2001 inrättades av riksdagen en fristående och oberoende valmyndighet som har till uppgift att ansvara för genomförandet av allmänna val och folkomröstningar. Denna myndighet skall också kontinuerligt följa upp och ”pröva den egna verksamheten och konsekvenserna av de författningsföreskrifter och särskilda beslut som rör verksamheten samt vidta de åtgärder som behövs”.

Valmyndigheten har gjort en uppföljning och granskning av valet 2002. De första resultaten kan man läsa om i rapporten ”Erfarenheter från valen den 15 september” (rapport 2003:1). Myndigheten pekar på brister inom flera områden och föreslår adekvata förändringar i reglerna. I fråga om budröstning skriver man bland annat följande:

”För att väljarna ska ges möjlighet att budrösta och känna förtroende och säkerhet för sådan röstning anser valmyndigheten att det är nödvändigt att en genomgripande översyn av hela budröstningsförfarandet görs. Det

borde också kunna skapas någon form av etiska regler för hur de politiska partierna bör agera i detta sammanhang.”

Regeringen gav den 16 april 2003 Valmyndigheten i uppdrag att utse en kommitté vars uppgift bland annat är se över systemet med budröstning och överväga om säkerheten i något eller några avseenden bör förstärkas. Kommitténs slutredovisning skall presenteras senast den 1 november 2004. Efter att ha tagit del av den torde det vara möjligt att bedöma om åtgärdsförslagen är tillräckliga.

Det är inte bara Valmyndigheten som följer upp och granskar allmänna val och folkomröstningar. Det förekommer även generell tillsyn och kontroll som utövas av behöriga instanser, såsom Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen osv.

Jag kan därmed konstatera att behovet av kontroll och tillsyn av valen därför kan betraktas som tillgodosett och ser därför ingen anledning att verka för att låta inrätta en särskild valinspektion.

Jag föreslår med hänvisning till vad som ovan anförts att kommunstyrelsen beslutar att anse skrivelsen av Ewa Samuelsson (kd), Kristina Axén Olin (m) och Ann-Katrin Åslund (fp) besvarad utifrån vad som är angivet i denna promemoria.

Stockholm den 5 juni 2003

LEIF RÖNNGREN

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. uppvakta regeringen om att upprätta en oberoende valinspektion
2. därutöver anföra följande.

Efterdyningarna av valet till riksdag, landsting och kommun den 15 september 2002 visar att vårt valsystem har uppenbara brister. Det är fastslaget att valfusk förekom genom ombudsrostning i flera fall. Mest flagrant var det socialdemokratiska mötet på ett äldreboende o Hässelby där de boende uppmanades att ta med sig röstkorten för att ombudsrosta i anslutning till sammankomsten.

Förra höstens händelser sätter fingret på ett problem som måste lösas. Det är inte demokratiskt tillfredsställande att det inte finns någon instans som kan gå in och granska genomförandet av ett val och sammanställa resultat. Att det socialdemokratiska valfusket i Stockholm förra hösten har föranlett regeringen att tillsätta en utredning kring hur ombudsrostning skall handläggas i framtiden är väl bra. Men den löser knappast problemen med ett antal svagheter i valsystemet som så tydligt framkom efter den 15 september 2002. Detta är något vi måste ta på största allvar och inte sopa under mattan som föredragande borgarråd försöker göra genom att hänvisa till en statlig utredning.

Ett första steg i att öka rättssäkerheten i röstförfarandet borde vara att inrätta en oberoende valinspektion.

ÄRENDET

Kristdemokraterna, moderaterna och folkpartiet har lämnat in en skrivelse till kommunstyrelsen 2003-03-19 angående att låta kommunstyrelsen i Stockholms stad uppvakta regeringen med krav på inrättandet av en oberoende valinspektion, *bilaga*.

REMISS

Ärendet har remitterats till valnämnden.

Valnämnden beslöt den 14 april 2003 att godkänna valnämndens kanslis tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen "Inrätta en särskild valinspektion".

Valnämndens kanslis tjänsteutlåtande av den 10 april 2003 är i huvudsak av följande lydelse.

Valmyndigheten inrättades som fristående och oberoende myndighet den 1 juli 2001. Myndigheten ansvarar centralt för genomförandet av allmänna val och folkomröstningar. Enligt verksförfordningen (SFS 1995:1322) skall myndigheten också "fortlöpande följa upp och pröva den egna verksamheten och konsekvenserna av de författningsföreskrifter och särskilda beslut som rör verksamheten samt vidta de åtgärder som behövs".

Valmyndigheten har på ett aktivt sätt följt upp och granskat genomförandet av valet 2002. I rapporten "Erfarenheter från valen den 15 september 2002 (rapport 2003:1) redovisar valmyndigheten de första resultaten av uppföljningen av valen 2002. Myndigheten påtalar brister inom flera områden och föreslår förändringar i reglerna. När det gäller budröstning skriver myndigheten bl. a. följande.

"För att väljarna ska ges möjlighet att budrösta och känna förtroende och säkerhet för sådan röstning anser valmyndigheten att det är nödvändigt att en genomgripande översyn av hela budröstningsförfarandet görs. Det borde också kunna skapas någon form av etiska regler för hur de politiska partierna bör agera i detta sammanhang".

Diskussioner om överenskommelser mellan partierna om etiska regler i samband med valen har också förts inom valnämnden.

Utöver valmyndighetens uppföljning omfattas genomförandet av valet självfallet också av den generella tillsyn och kontroll som utövas av behöriga instanser som Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen etc.

Behovet av kontroll och tillsyn av valen är således tillgodosett och mot denna bakgrund ser valnämnden inte någon anledning att nu inrätta en särskild valinspektion. Valmyndigheten bör i stället få tid att ytterligare utveckla och förfinas sin verksamhet.

Skrivelse till Kommunstyrelsen 2003-03-19

Inrätta en särskild valinspektion

STOCKHOLMS STAD	
Kommunstyrelsen	
KF KS Kansli	
Ink.	2003 -03- i 9
Dnr:	016 - 1114 / 2003
Fil:	R. X

Mot bakgrund av de händelser med valfusk som klarlagts i samband med valet 2002 i Stockholms stad bör Kommunstyrelsen besluta att uppvakta regeringen med krav på att en oberoende valinspektion upprättas.

Den statliga valmyndigheten och kommunernas valnämnder har ett ansvar för att allt går rätt till i samband med val. Vårt land saknar dock en kontrollerande myndighet som kan gå in och granska genomförande av ett val och sammanställa uppgifter. Detta är förfärande tydligt mot bakgrund av de händelser med valfusk som klarlagts i samband med valet 2002 i Stockholms stad.

Efterspelet till valet 2002 innebär att de rättsvårdande myndigheterna bör se över vad som krävs för att beivra brott mot vallagen m fl lagar som är tillämpliga i samband med valfusk.

Riksdagens valprövningsnämnd tar enbart ställning vid överklagande av valet och fungerar alltså som en domstol. Nämnden kan inte ta egna initiativ till granskning av hur valet gått till. Enda möjligheten att få till stånd undersökning är misstanke i konkreta fall som då utreds av polisen. Men sådana undersökningar avser endast anmälda misstankar av t.ex. viss persons agerande.

Riksdagens valprövningsnämnd har efter valet 2002 fått ta ställning till överklagande med anledning av budröstning i Stockholm (Rinkeby). Riksdagens valprövningsnämnd har inte bedömt att utgången i Stockholms kommun- eller landstingsval skulle ha påverkats. Vallagen säger uttryckligen att omval bara kan tillämpas "om det med fog kan antas" att fuskets påverkat valutgången.

Anklagelserna fick emellertid i december 2002 valnämnden i Stockholms kommun att besluta om att samtliga 4.200 budröster skulle kontrolleras. Beslutet innebar att väljarens, budets och vittnets namnteckningar på alla budrösters ytterkuvert skulle kontrolleras. Vidare skulle förteckningar upprättas över dessa personer och över de namnteckningar som inte kunde identifieras. Detta arbete är ännu inte slutfört.

Vi föreslår Kommunstyrelsen besluta att uppvakta regeringen med krav på att en oberoende valinspektion upprättas.

Ewa Samuelsson *Kristina Axén Olin* *Ann-Katrin Åslund*
Ewa Samuelsson (kd) Kristina Axén Olin (m) Ann-Katrin Åslund (fp)